

Balázs Gábor – Tóth Judit

A Magyar Dolgozók Pártja Pest Megyei Bizottsága

Ismertető az anyagot feldolgozó adatbázishoz

A rendszerváltás után a magyar politikai vezetésnek törvényi szinten kellett rendeznie a szocialista korszak legfőbb hatalmi centrumának számító Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), illetve jogelődje, a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) iratainak sorsát. A Parlament döntése értelmében ezek az iratok – tekintettel arra, hogy az állampárt fórumain keletkeztek, s a rendszer természetéből következően a társadalom számára alapvetően fontos valamennyi döntés –, köziratokká váltak, amely őrzéséről a közlevéltáraknak kell gondoskodnia (1991. évi LXXXIII. törvény.) Ennek a döntésnek a következtében került levéltárunk őrzetébe többek között az MDP Pest Megyei Bizottságának anyaga is, amelynek megismerését és kutatását a most megjelenő adatbázissal szeretnénk segíteni. Munkánk azonban, és ez valamennyi résztvevő munkatársunk egybecsengő véleménye, szerves része annak a semmi módon meg nem kerülhető folyamatnak, amelynek keretében a rendszerváltás utáni hazai történész–levéltáros társadalom letisztult, demokratikus viszonyok között, és természetesen a rohamosan fejlődő technika lehetőségeit kihasználva feltárja, és a társadalom számára hitelesen bemutatja országunk közelmúltját.

A Magyar Dolgozók Pártjának megszületése és a politikai hatalom megszerzése

A háború utolsó hónapjaiban a Magyar Kommunista Párt (MKP) már tudatosan készült a politikai szerepvállalásra. A harci események miatt két Központi Vezetőség (KV) is létrejött Budapesten, illetve Debrecenben. Ez utóbbi hozta nyilvánosságra a párt programját, és dolgozta ki 1944 végén az Ideiglenes Szervezeti Szabályzatot. A párt működésének zavartalansága érdekében Gerő Ernő 1945. január 23-án a debreceni KV megbízásából Budapestre érkezett, és tisztázta a két vezető szerv viszonyát. A legfelsőbb szerv ennek eredményeként a debreceni KV lett, amelynek megbízásából január 23-a és február 22-e között Gerő Ernő mint a párt titkára vezette a budapesti Központi Vezetőség munkáját is. Végül a két Központi Vezetőség Rákosi Mátyás vezetése alatt, a főtitkár Budapestre érkezését követően, 1945. február 22-én egyesült. 1945. január 26-án a budapesti KV, miután Gerő Ernőt megválasztotta a párt titkárának, a napi munka vezetésére saját tagjaiból Titkárságot választott, amely minden reggel összeült és az agitprop munka kivételével minden ügyben döntött. Ennek vezetője február 22-étől szintén Rákosi, a párt főtitkára lett, és a testületet pedig április 13-tól Főtitkárságnak is nevezték. Az immár legálisan működő MKP első országos értekezletét, az úgynevezett pünkösdi konferenciát 1945. május 21-én tartották. A pünkösdi konferencia utáni első központi vezetőségi ülés létrehozta a vezető szervezetet. Saját soraiból pedig 11 tagú Politikai Bizottságot és öttagú Titkárságot választott.

Természetesen a háború után az MKP szervei Pest megyében is gyorsan megalakultak. A szovjet hadsereg folyamatosan foglalta el a megye területét, december végén bezárult a kör Budapest körül. A fővárost több hetes, kemény harc révén tudták csak elfoglalni. Az első kommunista szervezetek közvetlenül az adott települések felszabadulása után alakultak meg, 1944. november 11-én Abonyban, 14-én Monoron, 17-én Cegléden. Decemberben Péterin, Felsőgödön, Örkényben, 1945 januárjában Cinkotán, februárban pedig Dömsödön, Gyömrőn és Tápiósülyön alakult kommunista pártszervezet.

A Pest környéki pártszervezetek első értekezlete 1945. január 24-én ült össze. Az értekezleten a később Budapesthez tartozó helységeken kívül Vecsés, Alsógöd, Tápiószele, Rákoshegy, Kistarcsa, Dunakeszi képviseltette magát. Ezeknek a szervezeteknek más pártok szervezeteihez hasonlóan vitathatatlan szerepük volt a háború utáni élet újjászervezésében.

Cinkotán a közellátás biztosítása mellett rendőrséget szerveztek, ifjúsági és nőszervezeteket hoztak létre, megindították a kulturális életet, zenekart szerveztek, műsoros esteket adtak a Nemzeti Segély szervezet számára. Felsőgödön röviddel a szovjet csapatok bevonulása (1944. december 10.) után alakították meg a pártvezetőséget. Önkéntes rendőrséget szerveztek, továbbá népkonyhát állítottak fel az éhség enyhítésére. A viszonylag gyorsan megalakult pártszervezetek elnevezése is jelentős változatosságot mutat. A pártszervezet Ceglédbercelen például „*Egyesült Szocialista és Kommunista Párt*” néven jött létre, a Tanácsköztársaság idején működő párt emlékére. Maglódon „*Munkás és Paraszttanácsot*” választottak, Monoron pedig „*Bolsevik direktóriumot*” hoztak létre a pártszervezet 1944. november 28-i alakuló gyűlésén, kizárólag párttagokból. Előfordult az is, hogy néhány helyen munkás-paraszt tanácsokat alapítottak, Vörös Őrséget szerveztek, mivel úgy gondolták, hogy a proletárdiktatúra létrehozása van napirenden. Néhány helyen még arra is találunk példát, hogy közös pártot hoztak létre a szociáldemokratákkal. Ezt történt Dunaharasztin, Gödöllőn, Ceglédbercelen.

1945. február végén, március elején lezárult Pest megyében a pártszervezetek létrehozásának, az MKP megszervezésének első korszaka. Ezekre a hetekre esett egyben a népi bizottságok létrejötte is. Ezek voltak ugyanis a mindennapi élet újjászervezésének elvileg valamennyi demokratikus erőt tömörítő szervei; a kommunista párt helyi szerveinek önálló tevékenysége ennek következtében általában megszűnt, vagy a helyi nemzeti bizottság céljainak megvalósítását segítette.

A párhierarchia kialakulásának következő lépése volt, hogy a harcok lezárulta után megalakult az Észak-Pest Megyei Pártbizottság, a Budapesti és a Duna–Tisza közí Területi Bizottság Budapest és Kecskemét székhellyel, majd február végén, március elején létrejöttek a járási bizottságok. Pest megye területén 1945 tavaszán 14 járási pártvezetőség működött, amelyek ekkor három szervező központhoz tartoztak: a balassagyarmathoz a Szobi, a budapestihez a Váci, az Aszódi, a Gödöllői, a Gyömrői, a Monori, a Ráckevei, a Budakörnyéki, a Szentendrei és a Központi járás, a kecskemétihez pedig az Abonyi, a Dabasi járás, valamint a ceglédi és a nagykőrösi szervezetek.

Ezekben a hónapokban a politikában sokkal mélyebb, az ország sorsát hosszútávon alapvetően meghatározó folyamatok is megindultak. A háború utolsó óráiban ugyanis, ha lassan, alig észrevehetően is, de elkezdődött a két munkáspárt egyesülésének, illetve a szociáldemokraták bekebelezésének folyamata. Ez talán először a két pártnak 1944. október 10-én, a fasiszták elleni harccal kapcsolatban kiadott közös nyilatkozatában érhető tetten, bár a dokumentum még azt tartalmazta, hogy az akkori körülmények között a két párt egyesülési feltételeinek kidolgozása csak gátolná a két pártot a közvetlen és a közös harci feladatok elvégzésében, ezért az egyesülés kérdésének megoldását a háború utáni időkre kell halasztani. A Kommunista Párt 1947-es választási programjában hirdette meg először nyíltan, hogy végső célja a szocializmus megvalósítása. A választások eredményeként végül a kispalota Dinyés Lajos, egy mezőgazdasági akadémiaát végzett alsódabasi középirtokos, került a kormány élére. Az új miniszterelnök mindazonáltal elődeinél, Tildy Zoltánnál és Nagy Ferencnél behódolóbb típus volt, ennek következtében személyisége semmilyen ellensúlyt nem jelentett az egyre nyomasztóbb mértékű szovjetizálással szemben. Az SZDP és az MKP egyesülésére végül 1948. június 12–14-én került sor, melynek eredményeként megalakult a Magyar Dolgozók Pártja.

Az MDP Pest Megyei Bizottsága anyagának, mint forrásbázisnak az értelmezéséhez feltétlenül ismernünk kell a párt felépítését. Vezetője az elnök volt; ezt a posztot 1948-tól 1950-ben történt letartóztatásig Szakasits Árpád töltötte be. A főtitkár, illetve később (1953-tól) az első titkár 1956 júliusáig Rákosi Mátyás volt, majd ezt követően néhány hónapig Gerő Ernő, és végül 1956 októberétől november 1-jéig Kádár János. Az állampárt legfontosabb szerve formailag a kongresszus volt, amelyet háromévente hívtak össze (1948, 1951, 1954). Az ezer fő körüli küldöttről álló szerv azonban nem volt érdemi vitafórumnak tekinthető. Sokkal fontosabb volt ugyanakkor a KV tagjaiból választott Politikai Bizottság, amely 1948-

ban 14, 1951-ben 17 és 1953-ban 9 tagból állt. Meg kell még említeni a Titkárságot, amelyet az informális csúcsvezetés 3-4-5 tagja és az állami vezetők alkottak; ennek a testületnek 1951-től 8, 1954 után 5 tagja volt. Az MDP KV 1953. június 27–28-ai ülésén felszámolták a Szervező Bizottságot, a Titkárságot pedig politikai vezető szervből a PB-nek alárendelt adminisztratív testületté tették. A PB lett tehát a hatalom legfontosabb birtokosa.

Az MDP helyi szervei szintén fontos politikai feladatokat láttak el. Az 1944 novemberében kiadott *Ideiglenes Szervezeti Szabályzat* kimondta, hogy a párt üzemi, körzeti, kerületi, helyi szervezetekből épül fel, és minden városban és községben csak egy helyi szervezete lehet. A szabályzat szerint az alapszervezetek vezetőséget, a vezetőségek titkárt választanak a munka irányítására. Az 1944 végi, 1945 eleji közlekedési viszonyok, valamint az a körülmény, hogy az illegalitásból kilépő pártnak nem volt elegendő kádere mindenhol létrehozni a megyei, járási irányító szerveket, nem tették lehetővé, hogy a párt szervei a közigazgatási beosztásnak megfelelően épüljenek ki. Ezért több megyét irányító területi, néha kerületinek nevezett titkárságok felállítását határozták el. Az 1. Budapesti Területi Titkársághoz tartozott Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. Összesen nyolc ilyen egység szervezése történt meg. A pártszervezetek decentralizációja 1945 végéig végbement, és ezzel párhuzamosan gyorsan növekedett a taglétszám is.

A „fordulat évében”, 1948 első felében ment végbe az SZDP-vel való egyesülés előkészítése, majd végrehajtása. Az egyesülés márciusban a megyei, városi, kerületi, járási és üzemi egységbizottságok létrehozásával kezdődött, majd májusban és júniusban az alapszervezetek, illetve a felsőbb szervek egyesülésével folytatódott, és végül június 12–14-én az egyesülési kongresszussal fejeződött be. Az új párt az Magyar Kommunista Párt belső felépítését vette át. A Magyar Dolgozók Pártja Szervezeti Szabályzata az MKP Szabályzatától eltérően azonban kimondta, hogy a Nagy-Budapesti és a Nagy-Szegedi Pártbizottságon kívül a Nagy-Miskolci és a Nagy-Pécsi szervezet is közvetlenül a Központi Vezetőséghez tartozik. A Politikai Bizottság 1948. július 28-án új határozatot hozott a járási bizottságok kiépítésére. Ennek értelmében meg kellett szüntetni a körzeti titkárságokat, és minden járásban meg kellett alakítani a 9-11 tagú járási bizottságokat, valamint mellette 3-5 tagú függetlenített munkatársat kellett beállítani. A Politikai Bizottság 1949. március 17-i és a Titkárság július 6-i határozata alapján a megyei bizottságok szervezési, káder-, agitációs és propaganda, valamint mezőgazdasági és szövetkezeti reszortjait képzett munkatársak beállításával osztályokká fejlesztették. A jelentős iparral rendelkező nyolc terület pártbizottságán külön ipari-termelési osztályt létesítettek. Az osztályokat szervező, agitációs-propaganda, illetve ügynevezett mezőgazdasági és szövetkezeti titkár vezette. A megszűnt közigazgatási reszort feladatait a kommunista fő-, illetve alispán vette át, aki közvetlenül a megyei titkárhoz tartozott, a női és ifjúsági munkát pedig a szervező titkár vezette. Ezenkívül minden megyében az egyes munkaterületek vezetésére bizottságokat hoztak létre.

A párt „fejlődésének” következő lépése volt, amikor a Politikai Bizottság 1950. január 26-i határozatával kimondta, hogy minden termelőszövetkezetben pártszervezetet kell létrehozni, amelyeket közvetlenül a járási pártbizottság, illetve a függetlenített községi titkár fog irányítani. Az MDP II. kongresszusa 1951-ben a Szervezeti Szabályzatban kimondta, hogy a választmányok első titkárt és titkárokat választanak. Az első titkár az egész pártszervezetet, a többi titkár az egyes osztályok munkáját irányítja. Ezentúl előírta a rendelkezés fegyelmi bizottságok felállítását a budapesti, a megyei, a kerületi, a járási és a nagyüzemi választmányok mellett. A Budapesti Pártbizottságnál és minden megyei pártbizottságnál, valamint a budapesti ipari kerületek pártbizottságainál 1952. elején ipari és közlekedési osztályokat állítottak fel, az ipari járásokban és városokban pedig általában egy, kivételesen 2-3 munkatársat az iparral és a közlekedéssel kapcsolatos munkával bíztak meg. A megyei pártbizottságokon végül adminisztratív osztályokat is felállítottak, 1953-ban pedig terv, pénzügyi és kereskedelmi előadói állásokat rendszeresítettek.

A feldolgozott iratanyag és az adatbázis használata

Az MDP Pest Megyei Bizottsága területi illetékessége kezdetben, 1948-tól 1949-ig a hatalmas, 12 039 km² kiterjedésű Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyére terjedt ki. Ezt követően (a Minisztertanács 4343/1949. sz. rendelete alapján) alakult ki a megye mai területe, amely 1956-ig egyben a párt Pest Megyei Bizottságának az illetékességi területe is volt.

Az MDP Pest megyei anyagát illetően ki kell emelnünk, hogy annak jelentős részét a tagságra jelentkezők kérelmeinek elbírálása, káderjavaslatok, valamint fegyelmi ügyek teszik ki. Rendszeresen szerepelt napirenden a megyei mezőgazdaság helyzete, főleg az aratási, cséplési, begyűjtési munkák állása, illetve a téeszekkel, gépállomásokkal és a tagosítással kapcsolatos jelentések. A mezőgazdaság mellett természetesen az ipari termelést érintő kérdések sem elhanyagolhatók. Itt említendő, hogy a megye nagyobb üzemeiről, így például a Csepel Autógyárról is rendszeres jelentések készültek. Mindezekon felül megtalálhatjuk itt a Megyei Pártbizottság, illetve annak egyes osztályainak munkaterveit, beszámolókat a megye alsóbb pártszervei, a pártépítés, valamint a pártiskolai képzés helyzetéről.

Rendkívül nagy történeti forrásértékkel bírnak az Államvédelmi Hatóság megyei osztályának az iratok között fellelhető hangulat- és helyzetjelentései. Az emberi élet számtalan mozzanatáról, például karácsonyi éjféli misék látogatásáról, szilveszteri multságokról készült jelentésekkel is találkozhatunk az anyagban. Az iratok között jelentős számban találunk a tervkölcson, vagy a békekölcsonjegyzés alakulásáról készült kimutatásokat. Megtudhatjuk azt is, hogyan értékelték olyan jelentős világpolitikai eseményeket Pest megyében, mint például Sztálin halála, vagy az 1956. februári XX. kongresszuson elhangzott Hruscsov-beszéd. A Pest Megyei Bizottság irataiból rekonstruálhatjuk több fontos, később országos szerepet játszó politikus – többek között Kádár János, Nyers Rezső, Házi Árpád – életpályájának egy részét is.

A Megyebizottságnak¹ több tucat különböző szerv küldött rendszeresen jelentést (MNDSZ, MSZT, MSZHSZ, MHSZ, stb.), amelyek döntő többsége nem pártszerv volt. Ezek beszámolóit sok esetben egyedülálló, máshol elő nem forduló történeti források.

A jelen adatbázis alapjául az MDP Pest Megyei Bizottságának (Pest Megyei Levéltár XXXV. 1.) iratanyaga szolgált. Az anyagot először a Magyar Országos Levéltár vette át, majd a kilencvenes évek végén került a Pest Megyei Levéltárba, mint területileg illetékes közlevéltárba. Digitalizálásra a megyei vezető testületek iratai kerültek:

- I. Pártértekezletek (1950–1951)
- II. Pártválasztmányi ülések (1948. szeptember 22.–1953. december 30.)
Pártbizottsági ülés (1954. szeptember 4-től)²
- III. Pártbizottsági ülés (1948. június 2.–1954. május 31.)
Párt végrehajtó bizottsági ülés³ (1954. június 7-étől)⁴
- IV. Titkársági ülések (1949. augusztus 15.–1952. március 24.)
- V. Aktívaértekezletek (1948. július 5.–1956. március 23.)

¹ Az MDP Pest Megyei Bizottságának nem hivatalos, általában a testület által saját magára használt megnevezése. A jegyzék készítése során ezt az elnevezést minden esetben megtartottuk.

² Az elnevezésben bekövetkezett változás oka, hogy az 1954. május 24–30-ai, III. kongresszuson módosították a Szervezeti Szabályzatot.

³ Megjegyzendő, hogy ez a megnevezés több alkalommal is zavart kelthet. Igaz ez különösen a járási párt végrehajtó bizottságok esetén, hiszen amikor a dokumentumokban a „JVB” megnevezés szerepel, gyakran csak a szövegkörnyezetből derül ki, hogy nem a járási tanács végrehajtó bizottságáról, hanem a párt végrehajtó bizottságáról van szó.

⁴ Ld. 2. lábjegyzet

AZ MDP Pest Megyei Bizottságának legfelső szerve elméletileg a pártértekezlet volt. A pártértekezletek elsődleges feladata a megyei választmány, illetve a kongresszusok éveiben a megyei küldöttek megválasztása volt.⁵ Sajnos pontosan nem tudjuk, hogy Pest megyében hány pártértekezlet megtartására került sor. Az iratanyagban ugyanis csak az 1950. június 11-i (megyei választmány megválasztása), az 1951. január 28-i (kongresszusi küldöttek megválasztása) és az 1951. december 15-i (megyei választmány megválasztása) értekezletek anyaga található meg. Ezekon kívül annyi még szinte bizonyosra vehető, hogy az 1948-as egyesülési és az 1954-es pártkongresszust megelőzően is összehívták a megyei pártértekezletet. Ez utóbbit illetően egyébként a KV határozata kimondta, hogy a párt valamennyi alapszervezetének vezetőségét, továbbá a választott pártszerveket a budapesti és a megyei pártválasztmányokig bezárólag 1954. február 1. és április 7. között újjá kell választani vezetőségválasztó taggyűléseken és pártértekezleteken. Így 1954 tavaszán a kongresszusi küldöttek megválasztásán kívül Pest megyében is sor kellett, hogy kerüljön a megyei választmány újjáválasztására.⁶

A pártértekezleten a megyei pártszervezetek küldöttein kívül részt vehettek meghívott vendégek is.⁷ Az értekezlet levezetésére a KV 1950. február 10-i határozata értelmében elnökséget kellett választani, majd ezután történt meg a jelölő, a mandátumvizsgáló és a szavazatszedő bizottság tagjainak megválasztása is.⁸

Az értekezlet állandó napirendi pontja volt a titkári beszámoló, ami után a szavazás következett. Ez alatt azonban már a meghívott vendégek és a tanácskozási joggal jelenlévők nem tartózkodhattak az ülésteremben. Záró mozzanatként minden esetben felolvasták az értekezlet által Rákosinak írt táviratot.

Az egyesülést követően kiadott Szervezeti Szabályzat kimondta, hogy két megyei pártértekezlet között a 31-41 tagból álló megyei választmány a megyei pártszervezetek vezető szerve, melynek havonta kell üléseznie.⁹ Pest megyében a választmány 41 tagból, valamint 1950-ben 15, 1951-től 25 póttagból állt. Összesen 23¹⁰ ülés anyaga maradt meg (1948:2, 1949:-, 1950:4, 1951:3, 1952:5, 1953:6, 1954:2, 1955:1), de ezekből így teljes bizonyossággal nem állapítható meg, hogy milyen gyakorisággal ülésezett a választmány.

A júniusi határozat végrehajtására kiadott irányelvek alapján egy határozati javaslatban megfogalmazásra került, hogy a párt politikai és szervezeti munkájában a KV által feltárt fogyatékoságok a Pest Megyei Pártválasztmány és Pártbizottság munkájában is jelen voltak. Ezeket a fogyatékoságokat kiküszöbölendő „biztosítani kell, hogy a választmány ténylegesen vezetője legyen a megye politikai és gazdasági életének.” Ennek megvalósítása érdekében a választmánynak ezután elvileg 6-8 hetenként kellett volna üléseznie.¹¹

A mindennapi gyakorlati munka vezetésére, a megyei pártszervezetek összefogására és irányítására a választmány tagjai közül 9-13 tagú megyei pártbizottságot kellett választani, amely hetente ülésezett.¹²

⁵ Ez a testület megnevezéseiben is tetten érhető, mert megyei küldöttértekezlet, illetve megyei küldöttválasztó konferencia megnevezéssel is találkozhatunk.

⁶ PML XXXV. 1. 1/4. ő. e. 1953. december 30. Kibővített pártválasztmányi ülés.

⁷ Nem derül ki az iratokból, hogy pontosan mennyien vettek részt egy-egy értekezleten. Ami megállapítható, hogy az 1950. június 11-i értekezleten 227-en, míg az 1951. december 15-i értekezleten 276 szavazásra jogosultból 269-en szavaztak.

⁸ PML XXXV. 1. 1/1. ő. e. 1950. június 11.

⁹ Izsák Lajos (főszerk.): A Magyar Dolgozók Pártjának határozatai 1948–1956. Napvilág Kiadó, Budapest, 1998. 38. o. (A továbbiakban: Az MDP határozatai.)

¹⁰ Az 1955. évi anyagot nem tagolták ülésekre. Az iratok keltezésait tanulmányozva azonban feltételezhető, hogy legalább két választmányi ülés anyaga található itt, de hiányos állapotban.

¹¹ PML XXXV. 1. 1/4. ő. e. 1953. augusztus 23.

¹² Az MDP határozatai. 38. o.

A Megyei Pártbizottság¹³ anyaga 1948-tól 1954-ig szinte hiánytalanul rendelkezésünkre áll. Az 1955. és 1956. évi¹⁴ bizottsági ülésekről viszont nincsenek meg a jegyzőkönyvek, sőt az egymást követő iratok a kronológiai sorrendet sem mindig követik. Ezért a jegyzékben az egyes dokumentumok címe mellett mindig feltüntettük az irat keletkezésének dátumát.

A Megyebizottság élén a megyei titkár állt. Már 1947-től létesítettek a megyékben egy szervező titkári posztot is, aki egyben a titkár helyettese is volt.¹⁵ A gyakorlatban azonban ez nem mindig így volt. Előfordult ugyanis, hogy a megyei titkár nem vett részt az ülésen, jelen volt viszont a szervező titkár, de mégsem ő, hanem a káderfelelősi posztot betöltő személy szerepelt mint a megyei titkár helyettese.¹⁶ Többször sor került arra is, hogy sem a titkár, sem a szervező titkár nem volt jelen, s ilyenkor a helyettesi feladatokat az ún. szervező instruktor látta el.¹⁷

Megyei titkárok:

Sebes Imre: 1947–1949¹⁸

Non György: 1949. november 22.–1950. május 25.

Nagy János: 1950. május 25.¹⁹–1955. szeptember [?]

Kádár János: 1955. szeptember–1956. július

Szervező titkárok:

Nyers Rezső: 1948. június–1948. szeptember

Jeney Jenő: 1948. december²⁰–1949. november [?]

Nagy János: 1949. november 22.–1950. május 25.

Fabinyi Endre: 1950. május [?]-1951. április

Kovács Béla: 1951. április 23.–1952. június 10.

Pataki Béla: 1952. június – ???

Az iratanyag szerkezeti felépítéséről el kell mondani, hogy egy-egy őrzési egység két alapvető részre tagolódik: a napirendek felsorolására, illetve az ezekhez kapcsolódó mellékletekre. Ezen kívül előfordul az is, hogy az ülés elején vagy végén napirenden kívüli pontokat is beiktattak.

A szóhasználatban kapcsolatban megjegyezzük, hogy a jegyzék az eredeti szóhasználat szerint, a mai magyar nyelv helyesírási szabályainak megfelelő átalakításokkal készült. Ez természetesen a legkisebb mértékben sem nehezíti a vonatkozó dokumentumok értelmezését. Annotációt elsősorban akkor alkalmaztunk, amikor a napirendi pont címeként „*Különfélék*”

¹³ Az 1946-os Szervezeti Szabályzat elfogadását megelőzően még végrehajtó bizottsági ülésnek nevezték. A Pest megyei anyagot tanulmányozva azt tapasztalhatjuk, hogy 1948-ban és 1949-ben a végrehajtó bizottsági és a pártbizottsági ülés elnevezés egyaránt megtalálható. Ennek oka egyrészt talán az lehet, hogy még nem gyökeresedett meg a pártbizottság elnevezés. Másrészt – ami azért inkább valószínűsíthető – az, hogy ebben a két évben kétféle ülést tartottak. Az üléseken résztvevők számából ugyanis arra lehet következtetni, hogy amikor a megjelentek száma általában 20 körül volt – bár előfordult, hogy a 30-at is elérte, sőt meghaladta – akkor azt pártbizottsági ülésnek nevezték. A végrehajtó bizottsági ülés ugyanakkor egy szűkebb, operatív fórumot jelölt. Itt többnyire az 1948-as Szervezeti Szabályzat szerint megjelölt 9-13 fő vett ténylegesen részt. 1950-től a pártbizottság elnevezés megszilárdult.

¹⁴ Az ebből a két évből megmaradt iratanyag mindössze egy őrzési egységet tesz ki.

¹⁵ Rákosi Sándor: Az MKP és az MDP szervezeti felépítése 1944–1956. Budapest, 1964. 53. o.

¹⁶ PML XXXV. 1. 1/5. ö. e. 1948. július 28.

¹⁷ Pl.: PML XXXV. 1. 1/6. ö. e. 1949. január 18.

¹⁸ 1947-ben került az Észak-Pest Megyei Pártbizottság élére, 1949-től pedig Fejér megyei titkár lett. Párttörténeti Közlemények. 1970/3. szám. 208–209. o.

¹⁹ 1950. május 25.–1951. augusztus 12. között csak ideiglenes titkár volt.

²⁰ 1948 szeptembere és decembere között az iratok tanúsága szerint nem volt betöltve ez a poszt, ezen idő alatt a megyei káderfelelős látta el a megyei titkár helyettesi feladatkörét.

szerepelt, illetve abban az esetben, amikor címként csak „*Javaslat*” vagy „*Jelentés*” volt feltüntetve.

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani elsősorban Rőczei Líviának, Zsigmond Krisztinának, valamint Varga Lászlónak és Simon Kornéliának áldozatos, segítőkész munkájukért.